

гальних продажів сегменту. Ця група виросла на 126 %. Найбільшою групою залишаються холодильники (39 % від продажів сектора, 32 % по продажах).

ІТ-технології в основному приростають за рахунок ноутбуків (66 % по продажах, 61 % від загальних продажів сектора). Сегмент фотокамер, який у кризу демонстрував значне падіння продажів, також швидко відновлюється, додавши за рік 77 %. Цьому сприяли помірні ціни на фотокамеру і сезон відпусток.

Загалом, лідерами ринку залишаються ІТ-технології, телеком-обладнання і фототехніка.

Висновки. За останні п'ять років ринок побутової техніки неухильно зростає. Нині через фінансову кризу чимало виробників і реалізаторів побутової техніки зазнали серйозних збитків. Переважний більшість цих компаній вдалося забезпечити себе від серйозних наслідків фінансової кризи. Нестабільність гривні сприяла збільшенню обсягів продажу. Втім, якщо за інших обставин поживалення попиту, звичайно, радувало б, то нині подібний сплеск активності може спричинити не прогнозовану ситуацію, у тому числі й передувати наступному затяжному спаду продажів. Тому аналіз і врахування конкурентної структури ринку є необхідною передумовою успішної діяльності підприємства на ринку.

Література

1. *Портер М.* Конкурентная стратегия. Методика анализа отраслей и конкурентов. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. — 454 с.
2. <http://ukrsocium.com/novini/statistika/3397>
3. <http://appte.org.ua/members>
4. <http://biz.liga.net/news/E1008270.html>

Стаття надійшла до редакції 12.08.2011

УДК 330(075.8)

Н. В. Колодрубська,
ПВНЗ «Галицька академія»

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. У статті обґрунтовано необхідність дослідження і вирішення проблем інноваційного розвитку корпоративного сектору України як потенційної конкурентної можливості, що при застосування відповідних

механізмів реалізації спроможна підвищити рівень економічного зростання в цілому.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інновація, інноваційний розвиток, корпоративні структури.

АННОТАЦИЯ. В статье обоснована необходимость исследования и решения проблем инновационного развития корпоративного сектора Украины как потенциальной конкурентной возможности, что при применении соответствующих механизмов реализации способна повысить уровень экономического роста в целом.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: инновация, инновационное развитие, корпоративные структуры.

ANNOTATION. The article substantiates the necessity of research and problems of innovative development of corporate sector in Ukraine as a potential competitive opportunities for the use of appropriate mechanisms able to increase economic growth in general.

KEYWORDS: innovation, innovation development, corporate structure.

Постановка проблеми. На сучасному етапі становлення ринкових відносин чималу роль в економічному зростанні країни відіграють інтегровані корпоративні структури. Тому зараз особливої актуальності для інтеграції України у високо конкурентне середовище набувають питання інноваційної стратегії корпоративного сектору. Розвиток світової економіки доводить, що формування економіки інноваційного типу є довгостроковою стратегією кожної держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інноваційного розвитку досліджували українські вчені А. В. Череп [1], Т. О. Заєць [2], А. В. Сірко [3], Л. І. Федулова [4], Л. І. Дмитриченко [5], О. В. Носова [6], Н. С. Орлова [7].

Мета дослідження. Метою статті є дослідження та аналіз стану та перспектив інноваційного розвитку корпоративного сектору України.

Основні результати дослідження. Розвиток інноваційних процесів і їх динаміка є визначальними для оцінки економічного стану будь-якої країни. Відомо, що прогрес нації тісно пов'язаний з новими товарами, послугами, технологіями на основі матеріалізації новітніх знань. Спираючись на нові знання, технології, будь-яка країна може бути успішною у вирішенні як внутрішніх проблем, так і отримання переваг у конкурентній боротьбі на світових ринках продукції, послуг і технології. У зв'язку з цим, надзвичайно важливим значенням набувають теоретико-методологічні аспекти проблем інноваційного розвитку для реалізації соціально-економічної політики розвитку України.

Європейський вибір України і, відповідно, необхідність її інтеграції у високотехнологічне конкурентне середовище зумовили необхідність формування інноваційної моделі розвитку, в якій роль головного джерела довготривалого економічного зростання відіграють наукові надбання та їхнє технологічне застосування, яке дасть можливість, передусім, підвищити конкурентоспроможність економіки, гарантувати їй економічну безпеку та чільне місце в Європейському Союзі за стабільних і високих темпів економічного зростання.

Визначальними елементами ринкової економіки є вільна конкуренція та концентрація капіталу. На сучасному етапі розвитку економіки України проявляються тенденції концентрації капіталу головним чином у рамках інтегрованих організаційних структур корпоративного типу. Концентрація капіталу пов'язана, насамперед, із необхідністю оновлення технічної бази виробництва. Головною умовою забезпечення і підтримування протягом довгострокової перспективи стабільного фінансового стану підприємств є високий рівень ефективності їхньої технічної бази й основних засобів. Механізмом постійного підтримування високого рівня ефективності господарської діяльності підприємств є реальні інвестиції, що формують високий технічний рівень основних засобів на період функціонування чергового інвестиційного циклу суб'єкта господарювання. В умовах жорсткої конкуренції на товарних і ресурсних ринках оновлення основного капіталу підприємств повинно відбуватися лише на високотехнологічній сучасній інноваційній основі.

На початку XXI ст. глобалізаційні умови становлення нової економіки вимагають створення системи забезпечення конкурентних можливостей підприємств, що знаходить своє відображення в корпоративній моделі, яка орієнтована на зростання інтелектуального капіталу та підвищення капіталізації. Як свідчить світовий і вітчизняний досвід, прискорене формування інноваційного потенціалу корпорацій є одним із найефективніших шляхів збереження і примноження науково-технологічного потенціалу галузей і країн, підвищення конкурентоспроможності виробів національного виробництва, інтеграції наукових, промислових і фінансових структур у формі утворення мобільних виробничих структур. Саме корпорації, що включають у свою структуру інноваційний потенціал, володіють достатньою мірою необхідною сприйнятливістю до нововведень, високою гнучкістю до переходів на нові напрями досліджень і розробок, а отже, достатньою адаптацією до зовнішнього середовища. Корпоративному

сектору економіки властива вертикальна форма технологічної інтеграції виробництва, що разом з тим припускає наявність особливої інноваційної бази, яка вимагає створення коопераційних зв'язків «по горизонталі», тобто між підприємствами різних галузей.

Однак ступінь вивченості питань стратегії інноваційного розвитку корпорацій недостатньо повна, особливо для сформованої економічної ситуації в Україні. Це обумовлено тим, що корпорація являє собою відносно нову для нашої країни організаційну форму підприємства і наукові розробки в даному напрямку тільки почалися. Таким чином, актуальність проблеми розвитку інноваційної діяльності корпорацій практично не буде вичерпана ніколи.

При формуванні механізму реалізації стратегії інноваційного розвитку корпорацій слід враховувати особливості корпорації як організаційної форми підприємства, а також особливості середовища, в якому здійснюється діяльність корпорацій. При цьому в економічному середовищі інноваційну активність зумовлює рівень розвитку самої корпорації, її фінансовий стан, обсяги іноземних інвестицій, інфляційні очікування і коливання валютного курсу. В правовому середовищі інноваційна активність корпорацій обумовлюється обґрунтованістю і стабільністю законодавства, очікуваннями позитивних чи негативних наслідків діяльності Кабінету міністрів, своєчасністю прийняття бюджету країни. Вплив інституційного середовища корпорації на її інноваційну активність проявляється у двох напрямках. З одного боку, інституціональне середовище саме по собі залежить від економічного та правового середовищ. З іншого, корпорація, діючи в певному інституційному середовищі, своїми діями зумовлює систему відносин з іншими економічними суб'єктами, що в кінцевому результаті і дає можливість реалізувати її інноваційний потенціал (або втратити його).

Національні інтереси України вимагають вирішення стратегічних проблем розвитку країни через формулювання задач, пов'язаних із жорсткою конкурентною боротьбою, яка вже сьогодні активно відбувається на внутрішньому і зовнішніх ринках, що виявляється в конкуренції окремих підприємств і компаній, економічній і технологічній конкуренції України з іншими країнами, що виборюють своє місце у глобальній економіці. Саме з цих позицій повинні формуватися методи управління компаніями, включаючи адекватні економіко-правові норми, правила, регулятори. Однак, важливою залишається роль організаційного ресурсу

держави, серед яких розробка системи державних програм; стимулювання і підтримка сприятливих і стабільних умов для розвитку найефективніших форм великого виробництва і його інтеграції з фінансовим капіталом; ефективне управління державною власністю; регулювання розвитку фінансових ринків та їхньої інфраструктури; антимонопольне регулювання і стимулювання конкуренції, контроль за діяльністю природних монополій. Тобто, основна мета задіяння організаційного ресурсу держави для стійкого розвитку економіки України — це формування сприятливих умов для успішної діяльності великих корпоративних структур — основних провідників промислової та науково-технологічної політики [4].

Низька затребуваність вітчизняною економікою інновацій і нових технологій обумовлена такими обставинами: 1) відсутністю чесної конкуренції між підприємствами на вітчизняних ринках, багато з яких монополізовані та контролюються кримінальними структурами; 2) різким падінням і наступним повільним зростанням попиту на товари і послуги на внутрішньому ринку; 3) низьким рівнем конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг, що, у свою чергу, призводить до низького рівня використання виробничих потужностей і відсутності обігових коштів для замовлення НДДКР і нових технологій; 4) недосконалістю податкового законодавства і необхідністю для більшості підприємств оплати НДДКР і нових технологій із прибутку й ін.

У вирішенні питання інноваційної діяльності велику роль відіграє держава. Тому, на наш погляд, необхідно виділяти два рівні вирішення цих питань — рівень власне корпорації (її організації та прагнення забезпечити собі базу ефективного розвитку) і рівень держави — законодавчо й економічно забезпечує реалізацію цільових орієнтирів корпорації як економічного суб'єкта.

Слід мати на увазі, що обидва рівні нерозривно пов'язані. Ефективність діяльності корпорацій визначається практично кожним з елементів її внутрішнього середовища. На наш погляд, найсуттєвішими з цих елементів є (крім організаційного елементу) працівники з їх інтелектуальним капіталом (це безпосередньо впливає на результати виробництва, інвестиції та інновації). Тому важливим фактором розвитку матеріальної бази корпорацій є фактор мотивації праці.

У свою чергу, елементи зовнішнього середовища, серед яких найважливіше місце займає держава, також багато в чому визначають кінцеві показники діяльності корпорацій і їх матеріальну базу подальшого процесу виробництва.

На жаль, наша країна ще не вписується в економіку ХХІ ст. — економіку знань, де високо розвинуті країни активно розвивають виробництво середньо- і високотехнологічних товарів і послуг. Тому Україні необхідно ломати стереотипи мислення та шукати шляхи диверсифікації економічної діяльності, щоб відповідати вимогам інноваційної стратегії. Інноваційність як найважливіша риса нової економіки проявляється, насамперед, у здатності трансформувати знання (результат наукової та освітньої діяльності) у створення нових продуктів, технологічних процесів і послуг.

Особливу увагу в перспективі слід приділяти створенню інституціональних, інфраструктурних і соціально-економічних передумов для структурно-інноваційних перетворень. Ключовими елементами такої системи повинна стати державна підтримка структурних зрушень і пріоритетів в області продукування і використання нових знань. Безпосередньо структурні зміни бажано здійснювати виходячи із стратегії більш повного використання національних розробок, а також впровадження новітніх результатів і прикладних досліджень.

Маючи фундаментальні позиції за рівнем розвитку технологічних ідей, науково-дослідної бази, знань і освіти, економіка України поки не може забезпечити практичну капіталізацію національних переваг. Цьому заважають низький рівень оплати праці, «відтік умів», складні процедури ліцензування нових технологій, неприйнятно низький рівень захисту прав інтелектуальної власності, недостатнє інвестування в освіту і НДДКР. Крім того, в нашій країні, завдяки неадекватній структурі експорту та імпорту, відбувається «вимивання» робочих місць з високим освітнім потенціалом, у результаті чого він не ефективно використовується, що призводить до подальшої його дискваліфікації. На жаль, у нашій країні недооцінено працю зайнятих в освіті і науці, рівень фінансування цих галузей низький, причому величина даного показника наближається до рівня країн, де науково-технічний і освітній потенціал розвинений недостатньо високо. У зв'язку з цим слід активізувати джерела фінансування науки і освіти. Зрозуміло, що для цього потрібні матеріальні ресурси, обсяг яких у даний час вельми обмежений.

Висока вартість нововведень і недостатнє фінансування, низька платоспроможність замовників і незатребуваність економікою результатів наукових досліджень, відсутність економічних стимулів і втрата пріоритетного положення науки в економіці держави завдали істотної шкоди науково-освітньому потенціалу країни. Дана ситуація нагадує так зване порочне коло: без розви-

тку науки з належним фінансуванням неможливо забезпечити інноваційну спрямованість економіки, що в свою чергу скорочує ресурсну основу розвитку науково-виробничої бази суспільства. У зв'язку з цим повинні бути переглянуті умови фінансування науково-освітньої та інноваційної діяльності.

Таким чином, провідну позицію в розвитку інноваційної стратегії має займати держава, яка зобов'язана створювати організаційні, правові та фінансові передумови для підвищення, в першу чергу, конкурентоспроможності національної системи освіти і науки.

Отже, узагальнюючи сказане, можна відмітити наступне: ефективне функціонування корпоративного сектора сприяє розвитку національної економіки, тому необхідно створити такі умови функціонування даного сектора, які мінімізують вплив деструктивних чинників і посилюють дії рушійних факторів розвитку. Адже ефективність корпоративних відносин і стратегій розвитку, якість корпоративного управління та її моніторинг, антимонопольна політика держави та формування повноцінної корпоративної інфраструктури — це чинники, які забезпечують розвиток як корпоративного сектора, так і національної економіки; сприяють формуванню якісно нового рівня економічних відносин в країні.

В Україні спостерігається відчутна диспропорція у темпах зростання між великими та малими і середніми підприємствами. Малий бізнес практично не має інноваційної спрямованості, а це є дуже небезпечним явищем інноваційного розвитку великих корпоративних структур в Україні, бо високотехнологічні підприємства повинні мати можливість народжуватися в малому бізнесі, а далі набувати розвитку та експансії, перетворюючись на потужні корпорації, які стають гравцями на світових ринках. Але для цього треба мати розвинений та ефективний фондовий ринок, де відбувається зростання вартості спочатку малої, а потім великої корпоративної структури.

Ефективний інноваційний розвиток великих корпорацій тісно залежить від інноваційного розвитку малого і середнього бізнесу. Тому в політиці підтримки малого бізнесу наголос треба робити не просто на створенні додаткових робочих місць, а саме інноваційних, високотехнологічних робочих місць. На жаль, і до тепер вітчизняний малий бізнес залишається повністю індиферентним до інноваційних змагань, а про спеціальну політику щодо стимуляції такої діяльності в урядових програмах навіть не йдеться.

Важливим має бути усвідомлення владними структурами того факту, що відставання у використанні високих технологій означає не лише зниження міжнародної конкурентоспроможності приватного сектора, але й відставання як послуг, що надаються державою для суспільства і людей, темпах зростання людського капіталу, економічного зростання країни, і як наслідок — загрозу залишитися на периферії нового інформаційного суспільства та наукомісткої економіки.

В Україні на сьогодні практично відсутні узагальнені дослідження стану вертикальної та горизонтальної інтеграції промислових підприємств. У цілому можна відмітити, що така інтеграція ще не відбулася в масовому масштабі і не спостерігається й передумов для формування внутрішньо фірмового (тим більше міжнародного) ринку робочої сили. Цей напрям потребує особливої уваги як з боку науковців, так і відповідних державних органів, що займаються проблемами регулювання структури промислового виробництва. Для подолання негативних явищ, на нашу думку, необхідне створення і всебічна підтримка дієвого механізму науково-технологічного розвитку з чисельною кількістю зв'язків між державою, науково-технологічною сферою та бізнесом.

Протидія негативним для української промисловості процесам і збереження її конкурентоспроможності можуть бути успішними тільки при стратегічному плануванні економічної концентрації і створенні українських корпорацій, що відповідали б світовим стандартам і, отже, могли протистояти агресивній політиці транснаціональних корпорацій на світовому ринку.

Висновки. Світовий досвід показує, що наявність ринкових відносин — ще не достатня умова швидкого економічного розвитку. В Україні досі не створено технологічні, інституціональні та соціальні передумови для розвитку за інноваційним типом. В країні потрібно створити сприятливий інноваційний клімат, що дозволить включити інноваційну сферу в ринкові відносини. Сьогодні цю умову ще не виконано. Вихід з кризової ситуації в інноваційні сфери української економіки повинен забезпечуватися через вирішення таких завдань:

- створення передумов для швидкого та ефективного впровадження технічних новинок у всіх сферах діяльності;
- забезпечення структурно-технологічної перебудови як на рівні окремих підприємств, так і економіки в цілому;
- збереження і розвиток стратегічного науково-технічного потенціалу в пріоритетних напрямках розвитку;

— створення необхідних умов для збереження кадрового потенціалу науково-інноваційної сфери, недопущення еміграції висококваліфікованих наукових кадрів;

— визначення пріоритетних напрямків розвитку досліджень і розробок та забезпечення їх державного фінансування;

— застосування нових форм організації інноваційної діяльності;

— заміна існуючої науково-технічної структури мобільними асоціаціями у вигляді малих інноваційних фірм, консалтингових компаній, тимчасових творчих колективів та інших гнучких форм діяльності;

— визначення і реалізація раціональних форм інтеграції науки та освіти, підготовки наукових кадрів і компетентних менеджерів для інноваційної діяльності;

— формування сучасного ринку інформаційної індустрії.

У цьому контексті необхідно підкреслити необхідність державного регулювання інноваційних процесів, що викликано, насамперед, їх зростаючим значенням для економіки і суспільства в цілому.

Література

1. *Андросова О. Ф., Череп А. В.* Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності: Монографія. — К.: Кондор, 2007. — 356 с.

2. *Заєць Т. О.* Корпоративні структури в умовах економічної нестабільності / Т. О. Заєць // Вісник Хмельницького національного університету. — 2009. — № 3. — Т. 2. — С. 199—202.

3. *Сірко А. В.* Корпоративний сектор: структура, місце та роль в сучасній економіці / А. В. Сірко // Вісник ВПІ. — 2004. — № 4. — С. 17—24.

4. Корпоративні структури в національній інноваційній системі України / За ред. д-ра екон. наук Л. І. Федулової. — К.: Вид-во УкрІНТЕІ, 2007. — 812 с.

5. *Дмитриченко Л. И., Чунихина Т. С., Дмитриченко Л. А., Химченко А. Н.* Корпорация в системе общественного производства : монография / Л. И. Дмитриченко и др. — Донецк : ООО «Східний видавничий дім», 2010. — 184 с.

6. *Носова О. В.* Система корпоративного управління в условиях институционально-рыночной трансформации / О. В. Носова // Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований; под ред. А. А. Грищенко. — Х.: Форт, 2008. — С. 769—784.

7. *Орлова Н. С.* Механізми державного регулювання корпоративних відносин в Україні. — Донецьк: ВІК, 2009. — С. 23—24

Стаття надійшла до редакції 21.06.2011